

Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija
Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

K.Valdemāra ielā 157, Rīgā, LV – 1013 ♦ tālr. (+371) 67388624 ♦ fakss (+371) 67388634 ♦ e-pasts: ptac@ptac.gov.lv

**SIA „A & J Investment Company”
Vienot. reģ. Nr.40003874140
Stabu ielā 105-39
Rīgā, LV-1008**

(...)

LĒMUMS
par nevienlīdzīgiem un netaisnīgiem līguma
noteikumiem
Rīgā

2009.gada 26.janvārī

Nr. ____-lg

Patērētāju tiesību aizsardzības centrā (turpmāk – *PTAC*) 2008.gada 6.novembrī saņemts (...) (turpmāk – *Patērētājs*) 2008.gada 1.novembra iesniegums (turpmāk – *Iesniegums*) saistībā ar SIA „A & J Investement Company” (turpmāk – *Sabiedrība*) 2008.gada 14.martā noslēgto Aizdevuma līgumu Nr.(...) (turpmāk – *Līgums*). *Iesniegumā* izteikts lūgums izvērtēt *Līguma* noteikumu atbilstību to regulējošo normatīvo aktu prasībām.

PTAC, izskatot lietā esošos materiālus, **konstatē**:

[1] 2008.gada 14.martā starp *Patērētāju* un *Sabiedrību* tika noslēgts *Līgums* par aizdevuma Ls 650 apmērā izsniegšanu uz 12 mēnešiem.

[2] *Iesniegumā* norādīts, ka *Līgumā* ir ietverti netaisnīgi noteikumi attiecībā uz atbildību līgumsaistību neizpildes gadījumā.

[3] Sakarā ar saņemto *Iesniegumu* un *Līguma* noteikumu vērtējumu *PTAC* 2008.gada 1.decembrī pieprasīja *Sabiedrībai* sniegt rakstveida paskaidrojumu par *Iesniegumā* minēto, aicināja izteikt viedokli par *Līguma* noteikumu atbilstību normatīvo aktu noteikumiem, pieprasīja sniegt informāciju par to, vai tādi paši līgumi kā *Līgums* ir noslēgti, un šādi līgumu projekti tiek piedāvāti arī citiem patērētājiem un sniegt informāciju par veiktajām darbībām sakarā ar konstatēto netaisnīgo *Līguma* noteikumu izslēgšanu vai grozīšanu, kā arī pieprasīja iesniegt *PTAC* rakstveida apņemšanos novērst *PTAC* konstatētos pārkāpumus *Sabiedrības* līgumos. Vienlaikus *PTAC* aicināja *Sabiedrību* iesniegt pierādījumus *Līguma* noteikumu apspriešanas fakta konstatācijai.

[4] 2008.gada 12.decembrī *PTAC* saņēma *Sabiedrības* paskaidrojumu (turpmāk – *Paskaidrojums*), kurā izteikts sekojošs viedoklis, argumenti un sniegta šāda informācija:

1) Attiecībā uz *Līguma* noteikumu apspriešanas fakta konstatēšanu *Sabiedrība* paskaidro, ka jebkurai līgumslēdzējai pusei ir tiesības iepazīties ar slēdzamā līguma saturu, izteikt savu viedokli, iebildumus un priekšlikumus pirms līguma parakstīšanas. Konkrēti pirms *Līguma* noslēgšanas, iepazīstoties ar piedāvātā *Līguma* noteikumiem, *Patērētājs* ne mutiski, ne rakstiski neesot izteicis nekādus iebildumus vai priekšlikumus. Līdz ar to *Sabiedrība* uzskata, ka *Līguma* noslēgšanas brīdī *Līguma* noteikumi bija savstarpēji apspriesti, kā arī *Sabiedrība* uzskata, ka *Līguma* parakstīšanas fakts apliecina *Patērētāja* piekrišanu *Līguma* noteikumiem;

2) Attiecībā uz līgumsoda ekonomisko pamatojumu *Sabiedrība* norāda, ka neviena tiesību norma neierobežo līgumsoda apmēru, līdz ar to neesot iespējams spriest par līgumsoda proporcionalitāti. *Sabiedrība* norāda uz *Civillikuma* 1717.pantu, kas nosaka, ka līgumsodu var pievienot katram līgumam, un to var noteikt ne vien naudā, bet arī citās vērtībās. Līgumsoda apmēru noteic līdzīgi un tas nav aprobežots ar zaudējumu lielumu, kādi paredzami no līguma nepildīšanas. *Sabiedrība* uzsver, ka konkrētajā gadījumā aizdevums tiek izsniegts bez tā nodrošinājuma un piemērojamais līgumsods ir *Sabiedrības* kā aizdevēja vienīgais nodrošinājums kredītsaistību nepildīšanas gadījumā. *Sabiedrības* ieskatā ir jāņem vērā apstākļi, ka, neskatoties uz to, ka *Patērētājs* nav veicis maksājumus *Līgumā* noteiktajā grafikā, *Sabiedrība* ir vairākas reizes nākusi pretī *Patērētājam*, piedāvājot vienoties par jaunu maksāšanas kārtību un neapreķinot līgumsodu par maksājumu veikšanu pēc *Līgumā* noteiktā aizdevuma atmaksas termiņa, kā arī *Sabiedrība* pēc *Patērētāja* līguma atmaksāt parādu pa daļām ir piekritusi šādam parādsaistību risinājumam;

3) Attiecībā uz *Līgumā* ietvertu šķīrējtiesas klauzulu *Sabiedrība* norāda, ka saskaņā ar *Civillikumā* noteikto strīdu izšķiršanas kārtību līgumslēdzēji savstarpēji vienojoties, var patvaļīgi izvēlēties radušos strīdu izšķiršanas kārtību un savu gribu līdzīgi apstiprinot ar līguma noteikumiem likumā noteiktajā kārtībā. Kaut arī *PTAC* uzskata patērētāju par vājāko līgumslēdzēju pusi, tas nav uzskatāms par pietiekamu pamatojumu secinājumam, ka nav pieļaujams, ka gadījumos, kad viena no līgumslēdzējām pusēm ir patērētājs, strīds nevar tikt izskatīts šķīrējtiesā. *Sabiedrība* norāda, ka neviena likuma norma neierobežo līgumslēdzēju gribu un iespējas izvēlēties strīdu izšķiršanas kārtību, tādējādi *PTAC* arguments, ka *Līguma* 5.1.punkts, kurā ir ietverta šķīrējtiesas klauzula, ir uzskatāms par netaisnīgu, ir nepamatots. *Sabiedrības* ieskatā Satversmes tiesas 2005.gada 17.janvāra spriedums lietā Nr.2004-10-01, Augstākās tiesas senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 7.marta spriedumam lietā Nr.C30519003, kā arī juridiskajā literatūrā izteiktajam viedoklim ir tikai informatīvs raksturs, un līdz ar to *PTAC* pamatojums uz tiem nav atzīstams.

4) Attiecībā uz *Līguma* 4.3.1.punktu par vekseļa izrakstīšanu par labu aizdevējam par summu, kas desmitkārtīgi lielāka par aizdevuma summu, *Sabiedrība* paskaidro, ka konkrētais *Līguma* punkts var būt piemērots, tikai

panākot savstarpēju vienošanos starp aizdevēju un aizņēmēju, un līdz ar to šā punkta nosacījumi neuzliek nekādas saistības aizņēmējam. Vienlaikus *Sabiedrība* norāda, ka līgumsaistību nepildīšanas gadījumā ar šā punkta noteikumiem ir paredzēta iespēja izrakstīt vienkāršo vekseli par summu, kura var būt desmitkārtīgi lielāka, bet tas nenozīmē, ka summai jābūt desmitkārtīgi lielākai – tā var būt mazāka, ja līgumslēdzējas puses par to iepriekš vienojas.

5) *Sabiedrība* ir norādījusi, ka, ņemot vērā *PTAC* izteikto viedokli par *Līguma* noteikumiem, tā ir izlabojusi *Līguma* noteikumu 5.1.punktu par strīdu izšķiršanas kārtību, no *Līguma* teksta ir izslēgusi 4.3.1.punktu par atbildību līgumsaistību nepildīšanas gadījumā, kā arī precizējusi līguma 3.3.punktu par aizdevuma pirmstermiņa atmaksāšanu, izsakot to šādi: „*atmaksāšanas gadījumā procentu maksājumus jāmaksā tikai par aizdevuma izmantošanas periodu līdz aizdevuma pamatsummas pilnīgai atmaksai. Par atlikušo periodu, kurš norādīts maksājumu grafikā procentu maksājumus nav jāveic*”.

6) *Sabiedrība Paskaidrojumam* pievienojusi grozītu patērētājiem piedāvāto līguma projektu, kā arī divu ar citiem patērētājiem noslēgtu līdzīga satura līgumu kā *Līgums* kopijas.

7) *Sabiedrība* vērš uzmanību uz to, ka *Sabiedrība* kopš 2008.gada 1.oktobra vairs neslēdz līgumus par aizdevumu.

PTAC, izvērtējot lietā esošos materiālus, **secina**:

1. *Patērētājs* ir uzskatāms par patērētāju *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* (turpmāk – *PTAL*) 1.panta 3.punkta izpratnē, savukārt *Sabiedrība* ir atzīstama par pakalpojuma sniedzēju atbilstoši *PTAL* 1.panta 5.punktam, līdz ar to *Līguma* noteikumiem ir jāatbilst *PTAL* prasībām.

2. Saskaņā ar *PTAL* 25.panta ceturtās daļas 6.punktu *PTAC* funkcijās ietilpst „*patērētāju tiesību ievērošanas uzraudzība līgumu projektos un līgumos, ko patērētāji slēdz ar ražotājiem, pārdevējiem vai pakalpojumu sniedzējiem, arī normatīvajos aktos paredzēto darbību veikšana, lai ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs grozītu līguma projektu vai pārtrauktu pildīt līguma noteikumus, ja līguma projektā vai noslēgtajā līgumā konstatēti netaisnīgi vai neskaidri noteikumi*”. Tādējādi *PTAC* ir tiesīgs pieņemt lēmumu par netaisnīgiem un nevienlīdzīgiem līguma noteikumiem savas kompetences ietvaros.

3. Saskaņā ar *PTAL* 3.panta 2.punkta noteikumiem „*patērētāja tiesības ir pārkāptas, ja nav ievērots līgumslēdzēju pušu vienlīdzības princips un līguma noteikumi ir netaisnīgi*”. Saskaņā ar *PTAL* 6.panta pirmo daļu „*ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem*”. Tātad atbilstoši *PTAL* 6.panta pirmās daļas noteikumiem *Sabiedrība* nedrīkst iekļaut netaisnīgus līguma noteikumus patērētājiem piedāvātajos līgumos un līgumu projektos. *PTAL* 6.panta ceturtajā daļā noteikts, ka, „*novērtējot līguma noteikumus, ņem vērā pārdotās preces vai sniegtā pakalpojuma raksturu, visus apstākļus, kādos līgums noslēgts, kā arī noslēgtā līguma un ar to saistītā līguma noteikumus*”.

Lai arī *Līgumu* patērētājs ir parakstījis, tomēr *PTAL* ir paredzēti izņēmumi no vispārējiem līgumu slēgšanas noteikumiem. Lai konstatētu, vai attiecīgais līguma noteikums ir apspriests, jāņem vērā *PTAL* 6.panta piektajā un septītajā daļā paredzētais. Saskaņā ar *PTAL* 6.panta piektajā daļā noteikto „*līguma noteikums vienmēr ir uzskatāms par savstarpēji neapspriestu, ja līgums sastādīts iepriekš un patērētājam nav bijis iespējams ietekmēt attiecīgā līguma noteikumus*”. Vistipiskākais šāda gadījuma piemērs ir tipveida jeb standartlīgums. Šāds viedoklis ir pamatots arī tiesību doktrīnā: „*standartlīgumi per se tiek uzskatīti par neapspriežamiem, tāpēc standartnoteikumu piemērošanas gadījumā faktiski nav nekādas juridiskas iespējas izvairīties no Netaisnīgu līgumu direktīvas piemērošanas. Pat skaidri izteikts patērētāja apliecinājums, ka viņš ir iepazīstināts ar līguma standartnoteikumiem un vienojies par tiem neizslēdz direktīvas piemērošanu*” (Zadraks G. „*Direktīvas 93/13/EEK par netaisnīgiem noteikumiem patērētāju līgumos nepieciešamā reforma*”// „*Likums un Tiesības*”, 2005. Nr.4, 103.lpp.). Patērētāju tiesību doktrīnā ir arī atzīts, ka „*nevar runāt par individuāli apspriestiem noteikumiem, ja patērētājam izvēlei tika piedāvāti divi vai vairāki iepriekš noformulēti varianti. Ja ir dotas vairākas iespējas un patērētājs var izvēlēties vienu no tām, tas nozīmē, ka noteikumu nevar uzskatīt par apspriestu. Patērētājam ir jābūt iespējai piedāvāt savus noteikumus, kas komersantam ir jāizvērtē. Ja apspriešana ir tīri formāla, tad to nedrīkstētu pieņemt kā apspriešanu šajā izpratnē.*” (Zadraks G. „*Direktīvas 93/13/EEK par netaisnīgiem noteikumiem patērētāju līgumos nepieciešamā reforma*”// „*Likums un Tiesības*”, 2005. Nr.4, 104.lpp.). *PTAL* 6.panta septītā daļa nosaka, ka „*ja ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs apgalvo, ka līguma noteikumi ir savstarpēji apspriesti ar patērētāju, viņa pienākums ir to pierādīt*”.

PTAC norāda, ka par apspriestiem līguma noteikumiem uzskatāmi līguma noteikumi, par kuriem līgumslēdzēji, savstarpēji tos apspriežot (savstarpēji apmainoties viedokļiem), ir vienojušies. Līdz ar to parakstīts līgums pats par sevi nav pietiekams pierādījums tam, ka līgumslēdzēji ir savstarpēji apsprieduši katru līguma noteikumu atsevišķi (sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 7.marta spriedums lietā Nr.C30519003 motīvu daļas 14.punktu).

Vienlaikus *PTAC* atzīmē, ka pretēji *Sabiedrības Paskaidrojumā* minētajam saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 67.panta piekto daļu administratīvā akta pamatojumā iestāde var izmantot argumentus, kas izteikti tiesas spriedumos un juridiskajā literatūrā, kā arī citā speciālajā literatūrā.

Ņemot vērā lietā esošos materiālus, *PTAC* secina, ka *Sabiedrība* nav iesniegusi pierādījumus tam, ka *Līguma* noteikumi ir apspriesti *Sabiedrības* un *Patērētāja* starpā. Turklāt *PTAC* ņem vērā to, ka *Līgums* satur praktiski identiska satura līguma noteikumus *Sabiedrības Paskaidrojumam* pievienoto *Līgumu* noteikumiem, no kā secināms, ka *Sabiedrība Patērētājam* ir piedāvājusi tipveida līguma noteikumus.

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 161.panta pirmās daļas noteikumiem par pierādījumiem atzīstami administratīvā procesa dalībnieka

paskaidrojumi, kas satur ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti viņa prasījumi vai iebildumi, ja tos apstiprina citi pārbaudīti un novērtēti pierādījumi. *PTAC* konstatē, ka *Sabiedrība* nav iesniegusi pierādījumus tam, ka *Līguma* noteikumi ir tikuši apspriesti ar *Patērētāju*.

Ņemot vērā iepriekš minēto, *PTAC* vērš uzmanību uz to, ka pretēji *Paskaidrojumā* norādītajam otrai līgumslēdzējai pusei (aizņēmējam) dotās tiesības iepazīties ar slēdzamā līguma saturu, izteikt savu viedokli, iesniegt rakstiski iebildumus un priekšlikumus, kā arī *Līguma* parakstīšana nav pietiekams pierādījums *Līguma* noteikumu apspriešanas fakta konstatēšanai un ka saskaņā ar *PTAL* 6.panta septītās daļas noteikumiem līguma noteikumu apspriešanas fakta pierādīšana ir pakalpojuma sniedzēja pienākums. Tāpat, ņemot vērā iepriekš minēto, konkrētajā gadījumā *Līguma* noteikumu apspriešanas faktu neaplicina tas, ka *Patērētājs*, iepazīstoties ar *Līguma* noteikumiem, nav ne izteicis mutiski, ne iesniedzis rakstiski iebildumus vai priekšlikumus attiecībā uz *Līguma* noteikumiem un ir parakstījis *Līgumu*.

Ņemot vērā minēto, *PTAC* secina, ka *Sabiedrība* atbilstoši *PTAL* 6.panta septītajai daļai nav iesniegusi *PTAC* pierādījumus *Līguma* noteikumu apspriešanai ar *Patērētāju*. Līdz ar to *PTAC* secina, ka *Līguma* noteikumi, izņemot *Līguma* būtiskās sastāvdaļas, ir līgumslēdzēju pušu neapspriesti.

4. *Līguma* 4.2.punkts nosaka: „Gadījumā, ja tiek nokavēts šajā līgumā noteiktais aizdevuma atmaksas termiņš, Aizņēmējs apņemas maksāt Aizdevējam līgumsodu 0,75% (nulle, komats, septiņdesmit pieci procenti) procentu apmērā, bet ne mazāk kā 1 (viens) latu no šī līguma 1.1.punktā norādītās Aizdevuma summas par katru nokavēto dienu”.

PTAL 6.panta trešās daļas 4.punkts nosaka: „*Līguma* noteikums, kuru līgumslēdzējas puses savstarpēji nav apspriedušas, ir netaisnīgs, ja tas pretēji labticīguma prasībām rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam. Par netaisnīgiem līguma noteikumiem uzskatāmi noteikumi, kas uzliek patērētājam, kurš neizpilda līgumsaistības, neproporcionāli lielu līgumsodu”.

PTAC atzīmē, ka līgumsoda funkcija ir atturēt patērētāju no līgumsaistību nepildīšanas, tomēr *PTAL* 6.panta trešās daļas 4.punktā minētais princips ir noteikts, lai nepieļautu to, ka patērētājam tiek piemērots nepamatoti liels līgumsods. *PTAC* norāda, ka, vērtējot līgumsodu proporcionalitāti, ir jāņem vērā arī *PTAL* 5.pantā noteiktais līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības princips. No tā izriet, ka, vērtējot līgumsoda apmēru, jāievēro arī labticīguma prasības, kā arī tas, ka līgumsoda apmērs nedrīkst būt tāds, kas nostāda patērētāju neizdevīgā stāvoklī, t.i., līgumsods nedrīkst būt ”paverdzinošs” vai nesamērīgi liels.

Ievērojot augstāk minēto, kā arī, ņemot vērā *Līguma* 4.2.punktā noteikto, ka līgumsaistību savlaicīgas nepildīšanas gadījumā patērētājam par katru nokavēto dienu ir jāmaksā līgumsods 0,75% apmērā no aizdevuma kopējās summas neatkarīgi no neatmaksātās naudas summas, proti, līgumsods tiek aprēķināts no kopējās aizdevuma summas nevis no atlikušās maksājuma summas, *PTAC* konstatē, ka var izveidoties situācija, ka līgumsods pārsniedz atlikušā maksājuma

summu, kas ir vērtējama kā pretrunā ar labticīguma prasībām esoša un patērētāju neizdevīgā stāvoklī nostādoša situācija.

Līdz ar to secināms, ka *Līguma* 4.2.punkta noteikums atbilstoši *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punktam ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu.

Ievērojot augstāk minēto, *PTAC* atzīmē, ka Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts 2008.gada 14.maija spriedumā lietā Nr.SKC-212 (turpmāk – *Spriedums*) motīvu daļas 13.punktā ir norādījis: „*Līgumsodam ir sodīšanas un zaudējumu atlīdzināšanas funkcija. Tiesiskajās attiecībās sakarā ar sodošo rakstura tiesisko līdzekļu piemērošanu par vispārēju principu tiesībās atzīstams soda samērīguma princips.*” Ievērojot minēto, līdzīgi kā lietā, par kuru pieņemts *Spriedums*, *PTAC* ieskatā arī *Līguma* 4.2.punktā minētajam līgumsodam ir sodošs, nevis zaudējumu atlīdzinošs raksturs, kas tādejādi nevar tikt samērots ar vispārējiem taisnīguma un samērīguma principiem. Papildinot iepriekš norādīto, *PTAC* vērš uzmanību arī uz *Sprieduma* motīvu daļas 12.punktu, kur norādīts: „*Šādi pārmērīgi līgumsodi ne tikai kļūst par kreditora nesamērīgas iedzīvošanās avotu, bet negatīvi ietekmē arī civiltiesisko apgrozību.*”

Ņemot vērā iepriekš minēto un to, ka *Sabiedrība* nav pierādījusi *Līguma* 4.2.punkta apspriešanas faktu ar *Patērētāju*, *PTAC* papildus pretēji *Sabiedrības Paskaidrojumā* norādītajam atzīmē, ka līgumsoda apmērs šādā gadījumā var tikt ierobežots, ja tas nevar tikt samērots ar vispārējiem taisnīguma un samērīguma principiem.

Ievērojot augstāk minēto, pamatojoties uz *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punktu, kā arī *PTAL* 6.panta trešās daļas 1. un 4.punktu, *Līguma* 4.2.punkts atzīstams par netaisnīgu līguma noteikumu.

5. *Līguma* 4.3.1.punktā noteikts: „Gadījumā ja iestājas 4.3.punktā minētais apstāklis – Aizņēmējs izraksta par labu Aizdevējam Vienkāršo Vekseli, par summu, kas ir desmitkārtīgi lielāka par Aizdevuma, Procentu un Soda procentu kopsummu. Aizdevējs saņemot izrakstīto Vekseli no Aizņēmēja dzēš Aizņēmēja parādu, kurš izriet no minētā Aizdevuma līguma. Un prasījumu uztur tikai uz Vekseli noteikto summu”.

PTAC Paskaidrojuma pieprasījumā norādīja, ka minētais *Līguma* punkts ir vērtējams kā neskaidrs līguma noteikums atbilstoši *PTAL* 6.panta otrajai daļai, jo no tā satura nav skaidrs, ko nozīmē vārdu savienojums „par summu, kas desmitkārtīgi lielāka par (...)”. *PTAC* norādīja, ka, pieņemot, ka saskaņā ar *Līguma* 4.3.1.punkta noteikumu gadījumā, ja aizņēmējs kavē aizdevuma maksājumu vairāk par divdesmit dienām, aizdevējs lauž līgumu un aizņēmējs izraksta par labu aizdevējam vienkāršo vekseli par summu, kas ir desmit reizes lielāka par aizdevuma, procentu un līgumsoda procentu kopsummu. *PTAC* atzīmēja, ka tā ieskatā šāds līguma noteikums, kas paredz patērētāja pienākumu izrakstīt par labu aizdevējam vekseli par summu, kas desmit reizes pārsniedz kopējo patērētāja parāda summu (kas ietver ne tikai aizdevuma pamatsummu, bet arī aizdevuma procentus un līgumsodu), nostāda patērētāju neizdevīgā stāvoklī un ir pretrunā ar

labticīguma prasībām, jo tas uzliek patērētājam nesamērīgi apgrūtinošu pienākumu.

Vienlaikus *PTAC* norāda, ka tas nevar piekrist *Sabiedrības Paskaidrojumā* minētajam, ka *Līguma* 4.3.1.punkts var tikt piemērots, tikai panākot savstarpēju vienošanos starp aizdevēju un aizņēmēju, un tā nosacījumi nekādā gadījumā nesaista aizņēmēju.

PTAC ir konstatējis, ka *Līguma* 4.3.1.punktā ir skaidri noteikta aizņēmēja atbildība gadījumā, ja tas kavē *Līgumā* noteikto atmaksas termiņu vairāk par divdesmit dienām un nevienā no *Līguma* punktiem nav ietverti noteikumi, kas attiecībā uz *Līgumā* minētā *Vienkāršā Vekseļa* izrakstīšanu, kā arī tā summu, paredz vienošanos (izvēli) par tā izrakstīšanu, kā arī nenosaka tajā paredzētās summas elastību.

PTAC vērš *Sabiedrības* uzmanību uz to, ka konkrētajā gadījumā pretēji *Paskaidrojumā* minētajam ne no *Iesniegumā* minētā, ne no citiem lietas materiāliem neizriet, ka *Līguma* slēdzējas puses ir vienojušās par radušās situācijas (līgumsaistību nepienācīga izpilde) risināšanu *Līguma* 4.3.1.punktā noteiktajā kārtībā pēc *Patērētāja* nevis *Sabiedrības* iniciatīvas.

Ņemot vērā iepriekš minēto, *Līguma* 4.3.1.punkts saskaņā ar *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punktu un 6.panta trešās daļas 1.punktu ir vērtējams kā nevienlīdzīgs un netaisnīgs līguma noteikums.

Vienlaikus *PTAC* konstatē, ka no *Sabiedrības Paskaidrojumam* pievienotā *Līguma* projekta ir izslēgts minētais *Līguma* noteikums, līdz ar to novēršot līguma noteikumu neatbilstību *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punktam un 6.panta trešās daļas 1.punktam.

Tomēr *PTAC* ir konstatējis, ka *Sabiedrība Paskaidrojumā* nav informējusi *PTAC* par konstatēto netaisnīgo līguma noteikumu atzīšanu par spēkā neesošiem, kā arī nav informējusi *PTAC* par konstatēto netaisnīgo līguma noteikumu pildīšanas pārtraukšanu jau noslēgtajos līgumos.

6. *Līguma* 5.1.punktā ietverts noteikums: „Līgumslēdzēji vienojas, ka jebkurš strīds, nesaskaņa vai prasība, kas izriet no šī līguma, kas skar to vai tā pārkāpšanu, izbeigšanu vai spēkā neesamību tiks galīgi izšķirti Rīgas šķīrējtiesā, Rīgā, saskaņā ar Latvijas Republikas spēkā esošo likumdošanu un šīs šķīrējtiesas reglamentu viena šķīrējtiesneša sastāvā latviešu valodā uz iesniegto dokumentu pamata”.

No šī *Līguma* noteikuma izriet, ka visi strīdi tiks galīgi izšķirti Latvijas Republikas šķīrējtiesā. Līdz ar to *PTAC* secina, ka minētais *Līguma* noteikums ietver šķīrējtiesas klauzulu.

PTAC norāda, ka saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punkta noteikumiem par netaisnīgiem līguma noteikumiem uzskatāmi noteikumi, kas "izslēdz vai kavē patērētāja tiesības vērsties patērētāju tiesību aizsardzības iestādēs vai tiesā, paredz strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā". No konkrētās tiesību normas izriet, ka jebkurš līguma noteikums, kas kavē patērētāju izmantot iepriekš minētās tiesības, ir uzskatāms par netaisnīgu. Tā kā *Līguma* 5.1.punkta noteikums

paredz strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā – Rīgas šķīrējtiesā, tad minētais līguma noteikums ir uzskatāms par netaisnīgu līguma noteikumu *PTAL* izpratnē un ir atzīstams par spēkā neesošu, jo patērētājam tiek liegta iespēja realizēt savu tiesību aizsardzību Latvijas Republikas vispārējās tiesu instancēs un līdz ar to tiek kavētas patērētāja likumīgās tiesības uz savu tiesību aizsardzību tiesā. Tas izriet arī no *Civilprocesa likuma* 132.panta pirmās daļas 2.punkta noteikumiem, kas nosaka, ka tiesnesis atsakās pieņemt prasības pieteikumu, ja puses likumā noteiktā kārtībā ir vienojušās par strīda izskatīšanu šķīrējtiesā.

PTAC norāda, ka, lai gan *Civilprocesa likumā* ir noteikts regulējums par šķīrējtiesām, tomēr strīdus, kuros viena puse ir patērētājs (kas uzskatāms par „vājāko līgumslēdzējpusi”) nav pieļaujams izskatīt tikai šķīrējtiesā, ņemot vērā, ka šķīrējtiesas spriedums nav pārsūdzams.

Tāpat *PTAC* vērš uzmanību uz to, ka Satversmes tiesa 2005.gada 17.janvāra sprieduma lietā Nr. 2004-10-01 9.3.2.rindkopā ir norādījusi, ka patērētāju tiesības paredz īpašus ierobežojumus šķīrējtiesas līguma slēgšanai. Arī juridiskajā literatūrā pastāv viedoklis, ka šķīrējtiesas klauzula pārkāpj patērētāja tiesības. Tā, piemēram, profesors K.Torgāns ir norādījis: „Ļaujot bez ceremonijām patērētājam uzspiest vienu 7 šķīrējtiesnesi un ar to viņam atņemot iespēju uz lietas izskatīšanu tiesā, tiek pārkāpts Patērētāju tiesību aizsardzības likums” (K.Torgāns. Šķīrējtiesas Latvijā: vajadzīgas radikālas pārmaiņas. Jurista Vārds, 11.01.2005.). K.Torgāns skaidrojis, ka šķīrējtiesas process galvenokārt ir domāts strīdu izskatīšanai starp komersantiem, kas noteikts arī UNCITRAL noteikumos (United Nation Commission On International Trade Rule, Arbitration rules, General Assembly Resolution 31/98), kas pārņemti daudzu Latvijas šķīrējtiesu reglamentos.

PTAC atzīmē, ka arī Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2006.gada 7.marta spriedumā lietā Nr.C30519003 ir atzinis, ka šķīrējtiesas klauzula ar patērētāju noslēgtā līgumā ir uzskatāma par netaisnīgu līguma noteikumu. Ņemot vērā augstāk minēto, *PTAC* norāda, ka *Līguma* 5.1.punkts saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punktu ir uzskatāms par netaisnīgu un spēkā neesošu līguma noteikumu.

Vienlaikus *PTAC* konstatē, ka *Sabiedrības Paskaidrojumam* pievienotā *Līguma* projekta 5.1.punktā ir ietverts noteikums, kas nosaka: „*Visi strīdi, kas izriet vai ir saistīti ar šo Līgumu, ir izskatāmi Latvijas Republikas tiesās*”.

PTAC norāda, ka *Līguma* projekta 5.1.apakšpunktā ir novērsta neatbilstība *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punkta noteikumiem.

Tomēr *PTAC* ir konstatējis, ka *Sabiedrība Paskaidrojumā* nav informējusi *PTAC* par konstatēto netaisnīgo līguma noteikumu atzīšanu par spēkā neesošiem, kā arī nav informējusi *PTAC* par konstatēto netaisnīgo līguma noteikumu pildīšanas pārtraukšanu jau noslēgtajos līgumos.

7. *PTAC* norāda, ka saskaņā ar *PTAL* 6.panta astotās daļas noteikumiem ražotāja, pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja un patērētāja noslēgtajā līgumā ietvertie netaisnīgie noteikumi nav spēkā no līguma noslēgšanas brīža, bet līgums paliek spēkā, ja tas var pastāvēt arī turpmāk, kad izslēgti netaisnīgie noteikumi.

8. *PTAC* atzīmē, ka ir precizējama *Paskaidrojumam* pievienotā *Līguma* projekta 3.3.punkta noteikumu sākuma daļa, lai skaidri būtu saprotams, ka šī punkta noteikumi attiecas uz aizdevuma atmaksu pirms līgumā noteiktā termiņa.

Vienlaikus *PTAC* norāda, ka *Sabiedrība Līguma* projektā nav pamatoti atsaukusies uz 1999.gada 13.jūlija Ministru kabineta noteikumiem Nr.257 „Noteikumi par patērētāja kreditēšanas līgumu”, kas ir zaudējuši spēku līdz ar 2008.gada 25.augusta Ministru kabineta noteikumiem Nr.692 „Noteikumi par patērētāja kreditēšanas līgumu” (turpmāk – *Noteikumi Nr.257*), kas stājās spēkā 2008.gada 1.septembrī. Tāpat *Sabiedrība* atbilstoši *Noteikumu Nr.257* 17.4.apakšpunktā noteiktajam *Līguma* projektā nav norādījusi visu maksājumu kopsummu.

Nemot vērā iepriekš minēto, *PTAC* saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 55.panta 2.punktu, 76.panta otro daļu 161.panta pirmo daļu, *Valsts pārvaldes iekārtas likuma* 10.panta pirmo daļu un *PTAL* 3.panta 2.punktu, 5.panta otrās daļas 5.punktu, 6.panta pirmo daļu, trešās daļas 1., 4. un 7.punktu, ceturto, piekto, septīto un astoto daļu, pamatojoties uz *PTAL* 25.panta ceturtais daļas 4. un 6.punktu, atbilstoši šajā administratīvajā aktā norādītajam, **uzdod *Sabiedrībai***:

- 1) pārtraukt pildīt ar patērētājiem noslēgtajos līgumos tāda paša satura līguma noteikumus kā *Līguma* 4.2., 4.3.1. un 5.1.punkta noteikumus, kurus *Sabiedrība* un patērētāji nav savstarpēji apsprieduši;
- 2) mēneša laikā no administratīvā akta spēkā stāšanās brīža grozīt patērētājiem piedāvātajos līgumu projektos tāda paša satura līguma noteikumus kā *Līguma* 4.2.punkta noteikumi;
- 3) sniegt informāciju *PTAC* par administratīvā akta izpildi pirms administratīvā akta lemjošās daļas 2.punktā noteiktā izpildes termiņa beigām atbilstoši *PTAL* 25.panta desmitās daļas noteikumiem (tai skaitā iesniedzot pārstrādāto līguma projektu).

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 70.panta pirmo daļu, 76.panta pirmo daļu un otro daļu, 79.panta pirmo daļu un *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 25.panta pirmo daļu šo administratīvo aktu adresāti var apstrīdēt Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijā viena mēneša laikā kopš tā paziņošanas adresātiem, iesniedzot iesniegumu *Patērētāju tiesību aizsardzības centrā*, Rīgā, K.Valdemāra ielā 157.

Direktore

(paraksts)

B.Vītoliņa

(zīmogs)

(...)

IZRAKSTS PAREIZS